

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
Криворізький державний педагогічний університет
Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка
Інститут техніки безпеки й наук про працю Університету в Зелене-Гурі (Польща)
Академія Полонійная в Ченстохові (Польща)

МАТЕРІАЛИ
міжнародної науково-практичної конференції

«ПРОФЕСІЙНА ПЕДАГОГІКА І АНДРАГОГІКА: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ,
ДОСЯГНЕННЯ ТА ІННОВАЦІЇ»
(20-21 листопада 2017 року)

PROCEEDINGS
of the international scientific and practical conference
«PROFESSIONAL PEDAGOGY AND ANDRAGOGY: TOPICAL ISSUES,
ACHIEVEMENTS AND INNOVATIONS»
(20-21 November 2017)

Кривий Ріг – 2017
Kryvyi Rih – 2017

інакше, самодостатніх (емпауерментних) дорослих. Інакше кажучи, навчання дорослих має бути орієнтоване на становлення внутрішнього локусу контролю, відповідальності й готовності до подальшої самоосвіти і саморозвитку. Як відомо, у процесі такого становлення принципову роль відіграє така інтелектуальна метакогніція, як рефлексія.

Важливим є створення психологічного клімату, який надихає й підтримує учіння. Відповідне середовище характеризується довірою і взаємною повагою між учителем і учнями, підвищує самооцінку. При цьому середовище не є вільним від конфліктів, однак конфлікти вирішуються таким чином, що для учня з'являються нові перспективи, інакше кажучи, використовуються інтелектуально-творчі підходи до вирішення конфліктів.

Нарешті, до процесу навчання і учіння вноситься дух співробітництва. При цьому ролі учителя й учня виявляються взаємозамінними. Зрозуміло, що на вчителів лежить відповідальність за управління учінневою діяльністю, однак у дорослому середовищі кожен має чому вчити і чому навчитися від інших. Тут спрацьовує такий механізм навчання як динамічний розподіл функцій між учнем і вчителем, який в ситуації дорослого учня може досягати свого найвищого прояву, а саме самонавчання.

У навчанні дорослих широко використовуються малі групи (у нас – групи у соціальних мережах), адже саме адекватне структурування аудиторії дозволяє всім бути залученими до дискусії й спробувати різноманітні ролі. З іншого боку, в цьому процесі інтелект розвивається також і на ґрунті специфічних задач – задач на спілкування і спільну діяльність.

В. А. Яковлева,
доктор педагогічних наук, доцент
(Криворізький державний педагогічний університет, Україна)

ПРИНЦИПИ АНДРАГОПКИ У ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАННОСТІ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОРОСЛОЇ ЛЮДИНИ

Соціально-економічні, соціокультурні умови розвитку сучасного суспільства, процеси реформування системи освіти вимагають розробки принципово нових наукових основ формування життєвокомпетентної особистості. Морально-психологічна напруженість життя нашого суспільства, політична нестабільність супроводжуються руйнуванням сформованих духовних цінностей. З одного боку, спостерігається недовіра до суспільних моральних ідеалів, а з іншого – несформованість альтернативних цінностей. Звідси висновок, що немає достатньої чіткості в обґрунтуванні механізмів становлення життєвокомпетентної сучасної особистості.

Проведене дослідження свідчить, що для підвищення рівня сформованості життєвої компетентності дорослої людини доцільним є використання положень андрагогіки.

Становлення андрагогіки пов'язане з іменами таких учених світу, як М. Ноулз, Р. Сміт, П. Джарвіс, Т. Тен Хаве, Л. Турос.

Основи вітчизняної андрагогіки були закладені Б. Ананьєвим, С. Гончаренком, Л. Лесохіною, Н. Протасовою, С. Хаджирадевою та ін.

За С. Гончаренком, андрагогіка – це педагогіка дорослих, одна з наук, яка займається дослідженням проблеми освіти, самоосвіти й виховання дорослих [1, с. 25]. Л. Лесохіна визначає андрагогіку, як «теорію навчання дорослих, яка вивчає специфічні закономірності засвоєння знань і вмінь дорослим суб'єктом у процесі навчальної діяльності, а також особливості керівництва останнього з боку професійного педагога [3, с. 176].

Метою андрагогіки є відкриття нових технологій освіти, самоосвіти, виховання та вдосконалення дорослої людини, інтенсивне впровадження їх у педагогічну практику. Андрагогіка реалізує давню формулу освіти: *non schoiae, sed vitae discimus* – навчання не для школи, а для життя.

У широкому розумінні андрагогіку можна розуміти як науку особистісної реалізації людини протягом усього її життя. Відомо, що частина людей реалізується в молодому віці. Але більшість розкриває свій потенціал поступово, накопичуючи знання, досвід, уміння і навички протягом усього життя. Андрагогіка сприяє такому розкриттю особистості, допомагає реалізувати приховані можливості. На відміну від традиційної педагогіки фундаментальною ідеєю андрагогіки є положення стосовно провідної ролі у процесі навчання не того, хто навчає, а того, хто навчається. Той, хто навчає, лише надає допомогу щодо виявлення та систематизації особистого досвіду останнього. У такому випадку відбувається заміна пріоритетності педагогічних методів. Замість лекційних методів передбачаються практичні заняття, зазвичай експериментального характеру, дискусії, ділові ігри, інтернет-консультації.

Дослідники підкреслюють активність, самостійність дорослої людини в навчанні, її прагнення максимально враховувати власний життєвий, соціальний, професійний досвід. Доросла людина навчається свідомо і вмотивовано, щоб розв'язати важливі для неї професійні проблеми, тому набуті знання і вміння негайно застосовуються на практиці.

Провідна роль у власній освіті належить самому фахівцеві; навчання має враховувати індивідуальні особливості того, хто навчається, відповідати його освітнім потребам і стимулювати зростання цих потреб [2, с. 30]. Парадигма, яка може бути основою моделювання освітніх програм для дорослих, за словами Л. Лесохіної, полягає в забезпеченні зв'язку освіти і діяльності [3, с. 69].

Дослідники зазначеної проблеми переважно зосереджують увагу на діяльності освітніх закладів для дорослих, більшість із яких реалізують ресурсну оптимізацію, яка оцінюється за сумою витрат на забезпечення процесу навчання [4, с. 23].

Підвищення рівня сформованості життєвої компетентності дорослої людини залежить багато в чому від усвідомлення мети такого розвитку, від усвідомлення необхідності освіти, самоосвіти та оптимальності форм і методів самоосвіти.

Ураховуючи вищесказане, в основу педагогічного забезпечення процесу підвищення рівня сформованості життєвої компетентності дорослої людини нами було взято такі принципи андрагогіки:

- принцип використання наявного позитивного життєвого досвіду тих, хто навчається. Відповідно, досвід того, хто навчається, використовується як одне з джерел навчання самого дорослого учня та його колег;

- принцип коректування застарілого досвіду й особистих установок, що перешкоджають засвоєнню нових знань. Може бути використаний як професійний, так і соціальний досвід, який вступає в суперечність з вимогами часу;

- принцип індивідуального підходу до навчання на основі індивідуальних потреб, з урахуванням соціально-психологічних характеристик особи і тих обмежень, які накладаються його діяльністю;

- принцип рефлексивності, заснований на свідомому ставленні того, хто навчається, до навчання;

- принцип затребуваності результатів навчання практичною діяльністю;

- принцип системності навчання. Системність розуміється як систематичність, тобто безперервність або регулярність навчання, причому з урахуванням результатів попереднього навчання і нових потреб у навчанні;

- принцип актуалізації результатів навчання – їх швидке використання на практиці.

Література

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.

2. Протасова Н. Г. Гуманізація післядипломної освіти педагогів / Н. Г. Протасова. – К.: Освіта, 2008. – 151 с.

3. Лесохіна Л. П. Технология обучения взрослых в различных образовательных системах / Л. П. Лесохіна // Теоретико-методологические основы проектирования технологий обучения взрослых. – Т. 4. – СПб.: ИОВ РАО, 2000. – 216 с.

4. Хаджирадева С. К. Сучасні підходи до управління процесом моделювання освітніх програм для дорослих / С. К. Хаджирадева // Безперервна освіта в Україні: реалії та перспективи (тематичний випуск). – № 4. – 2008. – С. 22-23.